YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)
25 päivänä syyskuuta 2003 *

Asiassa C-437/01,

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään E. Traversa ja K. Gross, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

vastaan

Italian tasavalta, asiamiehenään I. M. Braguglia, avustajanaan avvocato dello Stato G. Aiello, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana,

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

jossa kantaja vaatii yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan, että Italian tasavalta ei ole noudattanut valmisteveron alaisia tuotteita koskevasta yleisestä järjestelmästä sekä näiden tuotteiden hallussapidosta, liikkumisesta ja valvonnasta 25 päivänä helmikuuta 1992 annetun neuvoston direktiivin 92/12/ETY (EYVL L 76, s. 1) 3 artiklan 2 kohdan eikä kivennäisöljyjen valmisteverojen rakenteiden yhdenmukaistamisesta 19 päivänä lokakuuta 1992 annetun neuvoston direktiivin 92/81/ETY (EYVL L 316, s. 12), sellaisena kuin se on muutettuna 22.12.1994 annetulla neuvoston direktiivillä 94/74/EY (EYVL L 365, s. 46), 8 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se on pitänyt voimassa voiteluöljyistä kannettavan veron,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Wathelet (esittelevä tuomari) sekä tuomarit P. Jann ja A. Rosas,

julkisasiamies: S. Alber,
kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon esittelevän tuomarin kertomuksen,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Euroopan yhteisöjen komissio on nostanut EY 226 artiklan nojalla kanteen, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 12.11.2001 ja jossa yhteisöjen tuomioistuinta vaaditaan toteamaan, että Italian tasavalta ei ole noudattanut valmisteveron alaisia tuotteita koskevasta yleisestä järjestelmästä sekä näiden tuotteiden hallussapidosta, liikkumisesta ja valvonnasta 25 päivänä helmikuuta 1992 annetun neuvoston direktiivin 92/12/ETY (EYVL L 76, s. 1) 3 artiklan 2 kohdan eikä kivennäisöljyjen valmisteverojen rakenteiden yhdenmukaistamisesta 19 päivänä lokakuuta 1992 annetun neuvoston direktiivin 92/81/ETY (EYVL L 316, s. 12), sellaisena kuin se on muutettuna 22.12.1994 annetulla neuvoston direktiivillä 94/74/EY (EYVL L 365, s. 46; jäljempänä direktiivi 92/81/ETY), 8 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se on pitänyt voimassa voiteluöljyistä kannettavan veron.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön lainsäädäntö

2 Direktiivin 92/81/ETY 8 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetään seuraavaa:

"Sen lisäksi, mitä direktiivissä 92/12/ETY säädetään yleisesti valmisteveron alaisten tuotteiden vapauttamisesta valmisteverosta tiettyjen käyttötarkoitusten

perusteella, jäsenvaltioiden on vapautettava yhdenmukaistetusta valmisteverosta jäljempänä luetellut tuotteet edellytyksin, jotka jäsenvaltioiden on vahvistettava verovapautuksien oikean ja selkeän soveltamisen varmistamiseksi sekä veropetosten, veron kiertämisen tai muiden väärinkäytösten estämiseksi,

a) kivennäisöljyt, joita käytetään muutoin kuin moottori- tai lämmityspolttoaineina."

3 Direktiivin 92/81/ETY 2 artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaan CN-koodiin 2710 kuuluvat tuotteet eli muun muassa voiteluöljyt ovat kivennäisöljyjä tämän direktiivin soveltamista varten.

4 Direktiivin 92/81/ETY 2 artiklan 2 kohdassa säädetään, että "muiden kivennäisöljyjen kuin niiden, joiden valmisteveron taso vahvistetaan direktiivissä 92/82/ETY, on oltava valmisteveron alaisia, jos ne on tarkoitettu käytettäviksi tai niitä myydään taikka käytetään lämmityspolttoaineina tai moottoripolttoaineina".

5 Kivennäisöljyjen valmisteverojen rakenteiden yhdenmukaistamisesta 19 päivänä lokakuuta 1992 annetussa neuvoston direktiivissä 92/82/ETY (EYVL L 316, s. 19), sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 94/74/ETY (jäljempänä direktiivi 92/82/ETY), vahvistetaan tiettyjen kivennäisöljyjen valmisteverojen vähimmäisverokanta. Sen 2 artiklassa luetellaan tarkoitetut kivennäisöljyt, joihin eivät kuulu voiteluöljyt.

6 Direktiivin 92/12/ETY 3 artiklan 2 kohdassa puolestaan säädetään, että "edellä 1 kohdassa mainituista tuotteista [eli muun muassa kivennäisöljyistä] voidaan erityistarkoituksiin kantaa myös muita välillisiä veroja, jos näiden verojen kan-

nossa noudatetaan valmisteverojen ja arvonlisäverojen veron perusteen määräämistä, laskentaa, verovaateen täytäntöönpanokelpoisuutta ja valvontaa koskevia verotussääntöjä".

Kansallinen lainsäädäntö

7 Decreto legislativo nro 504:n, jonka otsikkona on "Testo unico delle disposizioni legislative concernenti le imposte sulla produzione e sui consumi e relative sanzioni penale e amministrative" (tuotannosta ja kulutuksesta kannettavista veroista sekä rikosoikeudellisista ja hallinnollisista seuraamuksista annettu konsolidoiva asetus) ja joka annettiin 26.10.1995 (GURI nro 279, 29.11.1995, lisäosa; jäljempänä asetus nro 504), 21 §:n toisen momentin mukaan CN-koodiin 2710 (voiteluöljyt) kuuluvat tuotteet, joita käytetään moottori- tai lämmityspolttoaineina, ovat valmisteveron alaisia, ja tämän valmisteveron kanta vahvistetaan samaksi kuin vastaavalle moottori- tai lämmityspolttoaineelle vahvistettu kanta.

8 Tämän asetuksen 62 §:n ensimmäisessä momentissa säädetään seuraavaa:

"Voiteluöljyt (CN-koodit 27 10 00 87—27 10 00 98) ovat 21 §:n toisessa momentissa vahvistetun verotuksen lisäksi kulutusveron alaisia, kun ne on tarkoitettu, niitä myydään tai niitä käytetään muihin tarkoituksiin kuin lämmitys- tai moottoripolttoaineina."

9 Tämän kulutusveron kanta poikkeaa asetuksen nro 504 21 §:n toisessa momentissa tarkoitetun valmisteveron kannasta.

Oikeudenkäyntiä edeltänyt menettely

10 Koska komissio katsoi, että sikäli kuin Italian lainsäädännössä asetetaan kulutusvero voiteluöljyille, joita ei ole tarkoitettu lämmitys- tai moottoripolttoaineiksi, se on vastoin direktiivin 92/81/ETY 8 artiklan 1 kohdan a alakohtaa ja direktiivin 92/12/ETY 3 artiklan 2 kohtaa, joissa komission mukaan suljetaan pois tämäntyyppinen kansallinen verotus, se lähetti Italian tasavallalle virallisen huomautuksen 4.11.1998.

11 Italian hallitus kiisti aluksi niiden laiminlyöntien olemassaolon, joista Italian tasavaltaa tällä tavoin moitittiin.

12 Komissio lähetti tälle jäsenvaltiolle 12.11.1999 perustellun lausunnon, johon Italian hallitus vastasi myöntäen "yhteisön toimeenpanovallan käyttäjän esittämien huomautusten objektiivisuuden ja perusteltavuuden (kyseessä olevaa veroa ei itse asiassa voida sen erityisrakenteen vuoksi sijoittaa yhteisön lainsäädännössä vahvistettuihin niihin verotuksellisiin puitteisiin, jotka koskevat öljyjä, joita ei käytetä lämmitys- tai moottoripolttoaineina)".

13 Näin ollen Italian tasavalta ilmoitti komissiolle, että se aikoi noudattaa perusteltua lausuntoa niin pian kuin mahdollista.

14 Koska komissiolle ei ole tämän jälkeen ilmoitettu mistään Italian lainsäädännön muutoksista tämän osalta, se päätti nostaa käsiteltävänä olevan kanteen.

Jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen

Asianosaisten lausumat

15 Komission mukaan direktiivin 92/81/ETY 8 artiklan 1 kohdan a alakohta ja 2 artiklan 2 kohta luettuna yhdessä direktiivin 92/82/ETY 2 artiklan kanssa merkitsee, että voiteluöljyt ovat valmisteveron alaisia ainoastaan, jos ne on tarkoitettu käytettäviksi moottori- tai lämmityspolttoaineina. Muussa tapauksessa ne on vapautettava yhdenmukaistetusta valmisteverosta.

16 Tämän perusteella komissio katsoo, että Italian tasavalta on rikkonut direktiivin 92/81/ETY 8 artiklan 1 kohdan a alakohtaa ja direktiivin 92/12/ETY 3 artiklan 2 kohtaa, koska se on kohdistanut kulutusveron voiteluöljyihin, jotka on tarkoitettu, joita myydään tai joita käytetään muihin tarkoituksiin kuin lämmitys- tai moottoripolttoaineina.

17 Komissio muistuttaa, että asiassa C-346/97, Braathens, 10.6.1999 annetussa tuomiossa (Kok. 1999, s. I-3419) yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että Ruotsin sisäisestä kaupallisesta lentoliikenteestä johtuviin ympäristölle haitallisten aineiden päästöihin kohdistunut ympäristövero rikkoi direktiivin 92/81/ETY 8 artiklan 1 kohdan b alakohtaa, jossa säädetään sellaisten kivennäisöljyjen pakollisesta vapauttamisesta yhdenmukaistetusta valmisteverosta, joita käytetään moottoripolttoaineina muussa ilmailussa kuin yksityisessä huvi-ilmailussa. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi tämän tuomion 24 kohdassa, että mikäli jäsenvaltiot saisivat kohdistaa jonkin muun välillisen veron tuotteisiin, jotka kuten tässä tapauksessa on vapautettava yhdenmukaistetusta valmisteverosta direktiivin 92/81/ETY 8 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisesti, tämä poistaisi tältä säännökseltä sen tehokkaan vaikutuksen, ja saman tuomion 25 kohdassa, että tällaisen veron käyttöön ottanut jäsenvaltio ei näin ollen voi vedota direktiivin 92/12/ETY 3 artiklan 2 kohdassa säädettyyn oikeuteen pitää voimassa tai ottaa käyttöön yhdenmukaistetun valmisteveron alaisia tuotteita koskevia kansallisia veroja erityistarkoituksiin.

18 Verotuksen yhdenmukaistamisen tavoite menettäisi näin täysin merkityksensä.

19 Komissio toteaa myös, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan direktiivin 92/12/ETY 3 artiklan 2 kohdassa ei edellytetä, että jäsenvaltiot noudattavat kaikkia valmiste- tai arvonlisäveroa koskevia sääntöjä veron perusteen määräämisen, laskennan, verovaateen täytäntöönpanokelpoisuuden ja valvonnan osalta. Riittää, että välilliset verot, joilla on erityistarkoitus, ovat näiltä osin jommankumman yhteisön lainsäädännössä säädetyn verotustekniikan systematiikan mukaiset (asia C-434/97, komissio v. Ranska, tuomio 24.2.2000, Kok. 2000, s. I-1129, 27 kohta ja asia C-437/97, EKW ja Wein & Co, tuomio 9.3.2000, Kok. 2000, s. I-1157, 47 kohta).

20 Komissio toteaa, että riidanalaista veroa ei voida pitää kivennäisöljyjen yhdenmukaistettuja valmisteveroja koskevien direktiivien systematiikan mukaisina. Tämä vero on komission mukaan vastoin direktiivin 92/81/ETY 8 artiklan 1 kohtaa sikäli kuin se kohdistuu tuoteryhmään, jonka jäsenvaltiot ovat ehdoitta velvollisia vapauttamaan yhdenmukaistetusta valmisteverosta. Vero on komission mukaan myös vastoin direktiivin 92/12/ETY 3 artiklan 2 kohtaa sikäli kuin se ei noudata kivennäisöljyjen valmisteveroja koskevien sääntöjen systematiikkaa laskentatapojen ja veron perusteen osalta. Vaikka yhdenmukaistetun valmisteverokannan soveltamisen (laskentatavat) verosta vapautettuun veronalaiseen tuotteeseen (veron peruste) pitäisi merkitä nollaverotusta, Italian kulutusvero merkitsee korkeaa verotusta.

21 Italian hallitus toteaa vastineessaan, että se on saattanut kansallisen lainsäädännön yhteisön oikeuden mukaiseksi.

22 Decreto-leggen nro 452, jonka otsikkona on "Disposizioni urgenti in tema di accise, di gasolio per autotrazione, de smaltimento di oli usati, di giochi e scommesse, nonché sui rimborsi IVA" (valmisteveroja, dieselpolttoainetta, jäteöljyhuoltoa, pelejä ja vedonlyöntiä sekä arvonlisäveron palautusta koskevat kiireelliset säännökset) ja joka annettiin 28.12.2001 (GURI nro 301, 29.12.2001, s. 9; jäljempänä asetus nro 452), 6 §:llä poistettiin Italian hallituksen mukaan asetuksen nro 504 62 §:n ensimmäisessä momentissa säädetty voiteluöljyihin kohdistunut kulutusvero.

23 Komissio ei tämän osalta kiistä, että voiteluöljyihin kohdistunut kulutusvero kumottiin asetuksella nro 452.

24 Se toteaa kuitenkin, että asetuksen 7 §:ssä otettiin käyttöön uusi vero, jonka otsikkona on "kierrätyksestä ja ympäristön puhdistamisesta kannettava vero", joka koskee samoja voiteluöljyjä, joihin kulutusvero kohdistui aiemmin ja joka on komission mukaan poistetun kulutusveron "jatke" toisessa muodossa.

25 Komission mukaan asetuksen nro 452 7 §:llä käyttöön otettu vero kohdistuu samoihin tuotteisiin kuin tämä kulutusvero. Sen kanta vahvistetaan lisäksi samalla tavoin kuin kulutusverolle aikaisemmin säädetty kanta.

26 Se, että tämän uuden veron perusteella maksettava summa vahvistetaan kiinteämääräisesti asetuksessa nro 452, estää komission mukaan sen, että se voitaisiin luokitella korvaukseksi käytettyjen voiteluöljyjen keräämistä, uudistamista ja huoltoa harjoittavien yritysten tämäntyyppisiä öljyjä käyttäville yrityksille suorittamasta palvelusta. Veroa kannetaan lisäksi sellaisen kiinteän kannan mukaan, joka on samansuuruinen kierrätettäville käytetyille öljyille ja muille kuin kierrätettäville käytetyille öljyille.

27 Komissio toteaa myös, että kyseisen veron tarkoitusta kierrätystä tai huoltoa harjoittavien yritysten hyväksi ei ole täsmennetty missään. Näin ollen sen tuotto kuuluu väistämättä Italian valtion talousarvioon otettuihin tuloihin.

28 Ottaen huomioon, että näiden kahden pakollisen veron tavoite ja niitä koskevat säännöt ovat pääosin samat, komissio toistaa vastauksessa kannekirjelmässä esitetyt vaatimukset. Se täsmentää kuitenkin, että vakiintuneesta oikeuskäytännöstä seuraa joka tapauksessa, että kun arvioidaan sitä, onko jäsenvaltio jättänyt noudattamatta jäsenyysvelvoitteitaan, huomioon otettava päivämäärä on perustellussa lausunnossa asetetun määräajan määräpäivä. Tässä asiassa tämä määräaika päättyi 12.1.2000.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

29 On kiistatonta, että asetuksen nro 504 62 §:n ensimmäisessä momentissa säädettiin, että voiteluöljyt olivat kulutusveron alaisia, kun ne oli tarkoitettu, myyty tai käytetty muihin tarkoituksiin kuin lämmitys- tai moottoripolttoaineina.

30 Direktiivin 92/81/ETY 8 artiklan 1 kohdan a alakohdan ja 2 artiklan 2 kohdan perusteella yhdessä direktiivin 92/82/ETY 2 artiklan kanssa voiteluöljyt voivat olla valmisteveron alaisia ainoastaan, jos ne on tarkoitettu käytettäväksi, niitä myydään taikka niitä käytetään moottori- tai lämmityspolttoaineina. Muissa tapauksissa ne on vapautettava yhdenmukaistetusta valmisteverosta.

31 Yhteisöjen tuomioistuin on jo katsonut, että mikäli jäsenvaltiot saisivat kohdistaa jonkin muun välillisen veron tuotteisiin, jotka on vapautettava yhdenmukaistetusta valmisteverosta direktiivin 92/81/ETY 8 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisesti, tämä poistaisi tältä säännökseltä sen tehokkaan vaikutuksen (em. asia Braathens, tuomion 24 kohta).

32 Sama päättely on siirrettävissä direktiivin 92/81/ETY 8 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädettyyn vapautukseen.

33 Niiden tuotteiden osalta, jotka on vapautettava yhdenmukaistetusta valmisteverosta direktiivin 92/81/ETY 8 artiklan 1 kohdan mukaisesti, jäsenvaltiot eivät näin ollen voi vedota direktiivin 92/12/ETY 3 artiklan 2 kohdassa säädettyyn oikeuteen pitää voimassa tai ottaa käyttöön kansallisia veroja erityistarkoituksiin (ks. vastaavasti em. asia Braathens, tuomion 25 kohta).

34 Näin ollen on katsottava, että komission nostama kanne on perusteltu asetuksen nro 504 osalta.

35 Asetuksen nro 452 osalta, jolla ei komission mukaan päätetty jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä, koska Italian tasavalta tyytyi tällä asetuksella lähinnä kumoamaan muodollisesti säännöksen, jossa asetettiin riidanalainen vero, ja otti samalla uudelleen käyttöön tällaisen veron eri nimisenä, riittää kun todetaan, että se annettiin perustellussa lausunnossa asetetun määräajan päätyttyä.

36 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan arvioitaessa sitä, onko jäsenvaltio jättänyt noudattamatta jäsenyysvelvoitteitaan, on otettava huomioon jäsenvaltion tilanne sellaisena kuin se on perustellussa lausunnossa asetetun määräajan päättyessä, eikä yhteisöjen tuomioistuin voi ottaa huomioon tämän jälkeen tapahtuneita muutoksia (asia C-147/00, komissio v. Ranska, tuomio 15.3.2001, Kok. 2001, s. I-2387, 26 kohta, asia C-173/01, komissio v. Kreikka, tuomio 4.7.2002, Kok. 2002, s. I-6129, 7 kohta ja asia C-114/02, komissio v. Ranska, tuomio 10.4.2003, Kok. 2003, s. I-3783, 9 kohta).

37 Näin ollen ilman, että käsiteltävänä olevan asian kannalta on tarpeen selvittää, päätettiinkö jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen asetuksella nro 452, riittää kun todetaan, että Italian tasavalta ei ole noudattanut direktiivin 92/12/ETY 3 artiklan 2 kohdan eikä direktiivin 92/81/ETY 8 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se on pitänyt voimassa perustellussa lausunnossa asetetun määräajan päätyttyä voiteluöljyjen kulutusveron asetuksen nro 504 62 §:n ensimmäisellä momentilla.

Oikeudenkäyntikulut

38 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut, että Italian tasavalta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, ja koska Italian tasavalta on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) Italian tasavalta ei ole noudattanut valmisteveron alaisia tuotteita koskevasta yleisestä järjestelmästä sekä näiden tuotteiden hallussapidosta, liikkumisesta

ja valvonnasta 25 päivänä helmikuuta 1992 annetun neuvoston direktiivin 92/12/ETY 3 artiklan 2 kohdan eikä kivennäisöljyjen valmisteverojen rakenteiden yhdenmukaistamisesta 19 päivänä lokakuuta 1992 annetun neuvoston direktiivin 92/81/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna 22.12.1994 annetulla neuvoston direktiivillä 94/74/EY, 8 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se on pitänyt voimassa perustellussa lausunnossa asetetun määräajan päätyttyä voiteluöljyjen kulutusveron 26 päivänä lokakuuta 1995 annetun decreto legislativon nro 504, jonka otsikkona on "Testo unico delle disposizioni legislative concernenti le imposte sulla produzione e sui consumi e relative sanzioni penali e amministrative" (tuotannosta ja kulutuksesta kannettavista veroista sekä rikosoikeudellisista ja hallinnollisista seuraamuksista annettu konsolidoiva asetus), 62 §:n ensimmäisellä momentilla.

2) Italian tasavalta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Wathelet Jann Rosas

Julistettiin Luxemburgissa 25 päivänä syyskuuta 2003.

R. Grass

kirjaaja

M. Wathelet

ensimmäisen jaoston puheenjohtaja